

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

LÝ THỊ VƯƠNG

THƠ DƯƠNG KHÂU LUÔNG

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC NGỮ VĂN

THÁI NGUYÊN - 2013

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

LÝ THỊ VƯƠNG

THƠ DƯƠNG KHÂU LUÔNG

Chuyên ngành: VĂN HỌC VIỆT NAM

Mã số: 60.22.01.21

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC NGỮ VĂN

Người hướng dẫn khoa học: TS. Lê Hồng My

THÁI NGUYÊN - 2013

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan rằng đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi, có sự hỗ trợ từ giáo viên hướng dẫn TS. Lê Hồng My. Các nội dung nghiên cứu và kết quả trong đề tài này là trung thực, khách quan và chưa từng được ai công bố trong bất cứ công trình nghiên cứu nào trước đây.

Tác giả luận văn

Lý Thị Vương

LỜI CẢM ƠN

Với lòng kính trọng sâu sắc và tình cảm chân thành, em xin trân trọng cảm ơn: Khoa Ngữ văn, Khoa Sau đại học – Đại học Sư phạm Thái Nguyên, Nhà thơ Dương Khâu Luông đã giúp đỡ cho em trong suốt quá trình học tập, nghiên cứu và hoàn thành luận văn.

Đặc biệt em xin bày tỏ lòng kính trọng và biết ơn sâu sắc đến TS. Lê Hồng My, người đã nhiệt tình trực tiếp hướng dẫn, giúp đỡ em nghiên cứu hoàn thành luận văn.

Xin được gửi lời cảm ơn đến những người thân: gia đình, bạn bè ...đã động viên, giúp đỡ tôi để luận văn được hoàn thành.

Thái nguyên, tháng 04 năm 2013

Tác giả luận văn

Lý Thị Vương

MỤC LỤC

Trang

Trang bìa phụ	
Lời cam đoan	i
Lời cảm ơn	ii
Mục lục	iii
MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Lịch sử vấn đề	2
3. Mục đích và nhiệm vụ của đề tài	7
4. Phương pháp nghiên cứu	7
5. Đối tượng, phạm vi nghiên cứu	8
6. Đóng góp của đề tài	8
7. Cấu trúc luận văn	9
NỘI DUNG	10
Chương 1. DƯƠNG KHÂU LUÔNG - NHÀ THƠ DÂN TỘC TÀI GẮN BÓ VỚI QUÊ HƯƠNG BẮC KẠN	10
1.1. Quê hương và gia đình nhà thơ	10
1.2. Con người	16
1.3. Quan niệm sáng tác và hành trình sáng tác của nhà thơ	17
1.3.1. Quan niệm sáng tác	17
1.3.2. Hành trình sáng tác	18
Chương 2. CẢM HỨNG CHỦ ĐẠO TRONG THƠ DƯƠNG KHÂU LUÔNG	27
2.1. Tình yêu đắm say với vẻ đẹp của thiên nhiên miền núi và phong tục, tập quán làng bản quê hương	27
2.2. Tình cảm gắn bó chân thành với những con người miền núi mộc mạc, chân tình	43
2.3. Niềm tự hào, lạc quan trước sự đổi thay của quê hương đất nước	55

Chương 3. THỂ THƠ, GIỌNG ĐIỆU VÀ NGÔN NGỮ	63
3.1. Thể thơ linh hoạt	63
3.2. Giọng điệu hồn nhiên, trong sáng	68
3.3. Ngôn ngữ bình dị, gần gũi “lời ăn tiếng nói” của người dân miền núi.....	73
KẾT LUẬN	78
TÀI LIỆU THAM KHẢO	81

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Thơ ca các dân tộc thiểu số là một bộ phận không thể tách rời của nền văn học Việt Nam, góp phần làm nên sự phong phú, đa dạng, giàu bản sắc của nền thơ ca đất Việt. Hòa trong dòng chảy của thơ ca dân tộc thiểu số có nguồn mạch không ngừng nghỉ của thơ ca dân tộc Tày – một “*dòng riêng giữa nguồn chung*”. Cùng với sự vận động của thời gian, thơ dân tộc Tày ngày càng sung sức, phát triển cả về lực lượng sáng tác, số lượng và chất lượng tác phẩm, hình thành nên những phong cách và giọng điệu nghệ thuật độc đáo. Ở nhiều địa phương, đặc biệt là khu vực miền núi phía Bắc, các nhà thơ dân tộc Tày vẫn đang hòa nhịp cùng cuộc sống, say sưa tìm nguồn cảm hứng sáng tác. “Vườn thơ” dân tộc Tày vẫn tiếp tục “đâm chồi nảy lộc”, “đơm hoa kết trái” làm nên những hương sắc mới.

Bên cạnh các tác giả dân tộc Tày đã “thành danh” trong nền thơ Việt Nam hiện đại như: Nông Quốc Chấn, Nông Minh Châu, Nông Viết Toại, Triều Ân, Ma Trường Nguyên và gần đây là Y Phương, Dương Thuấn...còn có thêm những cây bút mới như: Đinh Thị Mai Lan, Hoàng Chiến Thắng, Dương Khâu Luông,...Tuy số lượng tác phẩm chưa nhiều, nhưng những cây bút mới này cũng đã đạt được thành công ban đầu, góp phần làm nên sự tươi mới và phong phú cho diện mạo thơ của dân tộc Tày thời kỳ hiện đại.

Dương Khâu Luông là nhà thơ dân tộc Tày thuộc thế hệ thứ ba. Trong 10 năm sáng tác (2003 – 2013), nhà thơ đã từng bước khẳng định được vị trí của mình đối với văn học địa phương Bắc Kạn nói riêng và đối với thơ dân tộc Tày nói chung. Trong số các tập thơ đã xuất bản của ông có những tập đạt giải thưởng cao của Hội Văn học nghệ thuật các dân tộc thiểu số Việt Nam. Thơ Dương Khâu Luông đã góp phần làm phong phú thêm đời sống tinh thần của người dân quê hương; góp phần lưu giữ những giá trị văn hóa truyền

thống của đồng bào Tày; thúc đẩy sự phát triển của văn học địa phương Bắc Kạn - một vùng quê giàu truyền thống cách mạng và văn hóa. Tại Đại hội lần thứ III – Hội Văn học nghệ thuật tỉnh Bắc Kạn, cùng với các tác giả Triệu Kim Văn, Nông Văn Kim, Hoàng Chiến Thắng, Dương Khâu Luông được đánh giá là một trong cây bút tiêu biểu “*có tác phẩm tốt, đạt nhiều giải thưởng về văn học nghệ thuật ở cả Trung ương lẫn địa phương*” [24, Tr.10].

Tuy nhiên, đối với giới nghiên cứu phê bình văn học, sáng tác của Dương Khâu Luông mới được khai phá bước đầu. Chưa có công trình nào tập trung nghiên cứu toàn diện về thơ Dương Khâu Luông, giới thiệu đầy đủ bức chân dung văn học và những thành công đã đạt được của cây bút thơ Tày này với độc giả cả nước; để từ đó, người yêu thơ thêm yêu mến thơ Tày, thêm tin tưởng vào sự phát triển về văn hóa tinh thần của đồng bào các dân tộc thiểu số vùng cao trong cộng đồng các dân tộc Việt Nam.

Với ý thức nghiên cứu văn học các dân tộc thiểu số qua thực tế sáng tác, đưa đến cho độc giả một cái nhìn toàn diện hơn về một bức chân dung của thơ Tày hiện đại, chúng tôi chọn “*Thơ Dương Khâu Luông*” làm đề tài nghiên cứu. Hy vọng việc lựa chọn đề tài và kết quả nghiên cứu sẽ góp phần khẳng định thành tựu của thơ Tày nói riêng và sự phát triển của văn học các dân tộc thiểu số trong diện mạo chung của nền văn học Việt Nam.

Là một người con của dân tộc Tày gắn bó với quê hương miền núi, chọn đề tài này, người nghiên cứu còn muốn khẳng định và gửi gắm niềm tự hào về quê hương, muốn giới thiệu về thành tựu văn học của dân tộc mình đến với bạn đọc gần xa, đưa thơ Tày từ “*dòng riêng*” hòa nhập vào “*nguồn chung*” của dòng thơ dân tộc Việt.

2. Lịch sử vấn đề

Kể từ khi tập thơ đầu tay được xuất bản đến nay, hành trình sáng tác của Dương Khâu Luông đã tới mười năm. Trong mười năm đó, nhà thơ đã đạt

được những thành công đáng ghi nhận. Tuy thập niên vừa qua, thơ Dương Khâu Luông được giới thiệu, nghiên cứu chưa nhiều; song cũng đã có một số bài viết thể hiện sự quan tâm tìm hiểu và bước đầu khám phá sáng tác của nhà thơ.

Với cảm nhận của người đã có nhiều trải nghiệm trong sáng tác, nhà thơ Lò Ngân Sủn đã chú ý đến một cây bút mới có triển vọng của thơ Bắc Kạn tham gia trại sáng tác của Hội Liên hiệp các Dân tộc thiểu số Việt Nam năm 2001. Lò Ngân Sủn nhận thấy ngòi bút Dương Khâu Luông: “*nhìn chung đang ở dạng “khao khát”, như hoa chóng nở, như mưa khẽ rơi, như lửa mới bén, như máng nước ngày đêm nhỏ nhẹ chảy vào chum vại nhà sàn ...*; tuy nhiên tiếng thơ còn “*thiếu sức nặng, sức bật*” (*Vài nét về thơ Bắc Kạn qua trại sáng tác năm 2001*), [57, tr.15]. Đây là nhận xét chính xác nhưng lại hàm chứa nhiều khích lệ đối với Dương Khâu Luông trong “*Cái thuở ban đầu lưu luyến*” với thơ.

Hoàng Quảng Uyên – thành viên Hội Văn học Nghệ thuật Cao Bằng, hội viên Hội Nhà văn Việt Nam - một đồng nghiệp và cũng là một trong số những người cầm bút đầu tiên viết về thơ Dương Khâu Luông. Trong cuốn *Nhà văn các dân tộc thiểu số Việt Nam - Đời và văn* (2003), Hoàng Quảng Uyên đã nhận xét: “*Đọc Dương Khâu Luông ta cảm được vị ngọt của niềm vui trong khóe mắt vị đắng nước mắt ở đầu môi. Đó là kết quả của sự quan sát chặt lọc, chiêm nghiệm và cao cả hơn là sự hòa đồng của một tâm lòng trong vạn tâm lòng. Đây là mặt mạnh trong thơ Dương Khâu Luông: Nói ít, gợi nhiều.*” [22, tr.435]. Điều kiện sống và sáng tác gần gũi đã giúp Hoàng Quảng Uyên sớm nhận ra “*mặt mạnh*” của ngòi bút Dương Khâu Luông. Vào thời điểm đó, Dương Khâu Luông mới bước vào chặng đầu tiên trên hành trình thơ. Nhận xét của Hoàng Quảng Uyên vừa có tính gợi mở, định hướng cho độc giả tìm đọc và đón nhận thơ Dương Khâu Luông; vừa có ý nghĩa động viên đối với một cây bút trẻ của văn học miền núi.

Tiếp theo đó, trong một bài viết khác về Dương Khâu Luông - *Những giấc mơ về miền quê cũ* (2006) - tác giả Hoàng Quảng Uyên tiếp tục có nhận xét mới: “*Thơ Dương Khâu Luông không nặng về triết lý nhưng nhờ sự quan sát tinh tế với tấm lòng cảm thông nên từ những cảnh huống bình thường tự nó đã thành những bài học luân lý*” [76]. Ý kiến này bổ sung cho nhận xét trước đó của Hoàng Quảng Uyên, giúp người đọc cảm nhận rõ hơn nét riêng của cây bút thơ trẻ này.

Thơ Dương Khâu Luông dần thu hút nhiều hơn sự quan tâm của đồng nghiệp và các nhà nghiên cứu phê bình văn học: Triệu Hữu Định, Nguyễn Đức Thiện, Tạ Văn Sỹ, Hoàng Chiến Thắng, Hữu Tiên, Tuệ Minh, Đỗ Thị Thu Huyền, Triệu Hoàng Giang... Bài viết của các tác giả đã khám phá một số phương diện nổi trội của thơ Dương Khâu Luông; đáng chú ý là mảng thơ viết về thiên nhiên và cuộc sống quê hương, giọng điệu riêng của nhà thơ.

Tác giả Triệu Hữu Định trong bài viết *Nghĩ về bản sắc dân tộc miền núi trong tập thơ “Bắt cá ở sông quê” của Dương Khâu Luông* (2006) đã nhận xét: “*Đọc tập thơ ta thấy mình như trẻ lại, như thể được trở về với quê hương trong cách cảm nhận cuộc sống hồn nhiên, chất phác của đồng bào miền núi.*” [15].

Nguyễn Đức Thiện khi đọc tập thơ song ngữ *Co nghịu hwa căn (Cây gạo giúp người* - xuất bản năm 2006) của Dương Khâu Luông đã “*thấy ngay sự thú vị*”. Ấn tượng sâu đậm nhất của nhà nghiên cứu đối với tác giả tập thơ là tâm hồn “*hồn nhiên như cây lá*” và “*tình yêu tha thiết mà anh dành cho quê hương*” [66].

Qua tập thơ “*Bắt cá ở sông quê*”, Tạ Văn Sỹ đã “*nắm bắt*” được cách biểu đạt “*kiệm lời nén ý*” và giọng điệu riêng của thơ Dương Khâu Luông, “*một giọng thơ tự nhiên, hồn nhiên đến trong trẻo*”, “*tinh khôi như nước suối đầu nguồn*” (*Tiếng thơ trong trẻo* - 2007) [63]. Đánh giá thành công của tập